

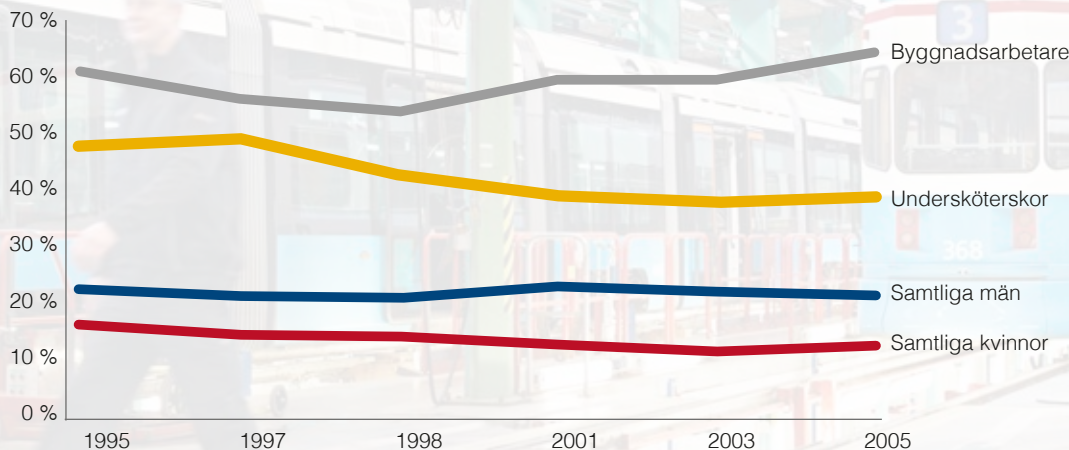
WHITEPAPER **GIGANT LYFT**

LYFTOLYCKOR SKER I ONÖDAN

Lyft är ett av de vanligaste momenten på svenska industriarbetsplatser. Inom branscher som produktion, lager och livsmedel utför personalen varje dag ett stort antal lyft. Lätta, tunga, manuella och med maskinhjälp. I en undersökning som gjordes av arbetsmiljöverket utgör lyft och förflyttning vanligaste orsaken till belastningssjukdomar. I vårt white paper reder vi ut varför lyftolyckorna är så vanliga och visar hur det går att förebygga dem. För det finns gott om hjälpmedel och med rätt rutiner och kunskap kan riskerna minimeras.

Andel av sysselsatta som lyfter minst 15 kg flera ggr/dag.

Enligt Arbetsmiljöverket tvingas var åttonde kvinna och två av tio sysselsatta män lyfta minst 15 kg åt gången flera gånger dagligen. Studier har visat att dessa andelar har legat relativt konstanta och att drygt var fjärde kvinna och man upplever sitt arbete som påfrestande tungt.

PROBLEMBESKRIVNING

Lyftolyckornas orsaker, utbredning och följder

Varje år rapporterar svenska arbetsplatser in 700 olyckor med lyftanordningar till Arbetsmiljöverket. Hårdast drabbade är tillverkningsindustrin, byggbranschen och företag inom transport och kommunikation. Tillsammans står de tre branscherna för 62 procent av de anmälda incidenterna.

Svåra skador och onda ryggar

Om gods börjar glida, tippar och faller får det lätt olyckliga följder. Personal riskerar att få allvarliga skador, men även lindrigare skador leder till sjukskrivning. Dödsfallen är få, men förekommer. Fallande gods orsakar också materiella skador och oförutsedda kostnader.

Alla lyft är inte tunga och olycksdrabbade, men det finns också mer långsamt verkande risker. Monotona rörelser och snedbelastning ger upphov till förslitningsskador och smärta i utsatta kroppsdelar, ofta ländrygg och axlar.

I industrins farozon

Gigants expert inom lyft och lastsäkring, Claes Litborn har besökt industrier dagligen under hela sitt yrkesliv och ännu aldrig varit på en industri där det inte skett någon form av olycka.

Som arbetsgivare är man skyldig att anmäla arbetsskador till arbetsmiljöverket och försäkringskassan. Arbetsskadorna kan orsakas av olyckor eller tillbud, nästan-olyckor.

I sin riskanalys ser Arbetsmiljöverket att många olyckor orsakas vid koppling och styrning av last, uppställning av mobila maskiner, personlyft, av personer som vistas inom riskområdet, samlyft,

olämpliga lyfthjälpmiddel för uppgiften och bristfälligt underhåll.

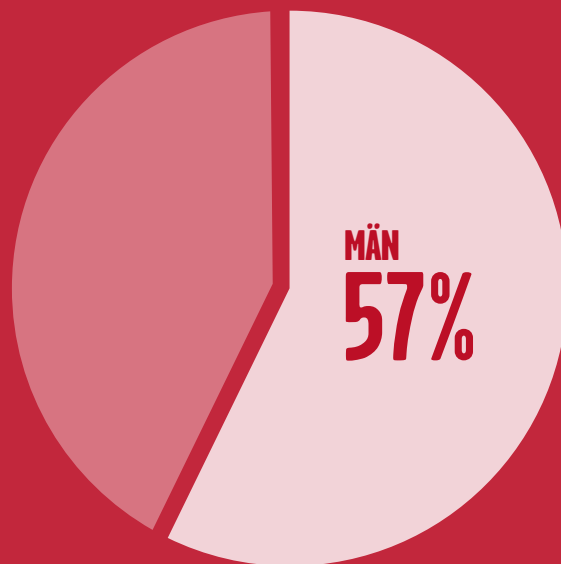
Hårdvaran håller, mjukvaran brister

De flesta arbetsplatser har lyftanordningar och lyftredskap. Hjälpmiddel av god kvalitet som är dimensionerad efter de lyft som sker.

SÅ ÄR DET OCKSÅ SÄLLAN HÅRDVARAN SOM LIGGER BAKOM EN OLYCKA. DEN STORA RISKFAKTORN ÄR MJUKVARAN: ANVÄNDARNAS KUNSKAP. ELLER SNARARE BRIST PÅ KUNSKAP.

80 % av alla olyckor med lyft- och lastredskap beror på felhantering av redskapen, vilket i sin tur till stor del beror på kunskapsbrist. Det är avgörande att ha rätt kunskaper för att utföra ett lyft, eftersom bristande kunskap exempelvis kan leda till att en lyftutrustning används som inte är anpassad för uppgiften. Enligt arbetsmiljöverket varierar kunskapskraven beroende på vilken lyftutrustning som ska användas, men såväl praktisk som teoretisk kunskap räknas som nödvändig.

Riskerna kring lyft och lastning är stora och därför omgärdade av ett omfattande regelverk. De flesta reglerna är sunt förnuft i skriftlig form, ändå följs de inte alltid. Det har flera orsaker. Dels finns en konflikt mellan mängden regler och effektivitetskraven. Dels ser förutsättningarna att följa anvisningar olika ut mellan olika arbetsplatser. Reglerna är inte menade att lägga hämsko på verksamheten utan ska uppmuntra riskmedvetenhet och förebyggande åtgärder. En balansgång mellan att arbeta smidigt och säkert.

ORSAKER TILL ARBETSSJUKDOMAR 2006 – BELASTNINGSAKTÖRER

PROBLEMBEVISNING

Upprepade olyckor när rutiner brister

I sin skrift "Säkra materiallyft" visar Prevent hur utbredda och ofta allvarliga lyftolyckorna är.

ÅRLIGEN INTRÄFFAR UPP TILL 700 OLYCKOR MED KRANAR, TRAVERSER OCH ANDRA LYFTANORDNINGAR. NÅGRA AV DEM SÅ ALLVARLIGA ATT DEN SKADADE AVLIDER.

Så illa gick det vid en olycka med en portalkran som Prevent refererar till. Ett lyftredskap brast och ett fyrkantsrör flög iväg och träffade arbetstagaren som omkom. Efter olyckan är Arbetsmiljöverkets haverikommission på det klara med att felaktiga och otillräckliga redskap för lyftet varit bidragande orsaker. Ingen hade heller kontrollerat hur slitna lyftslingen var. Arbetsmiljöverket menade också att företagets bristande rutiner och frånvaro av systematiskt arbetsmiljöarbete bidrog till olyckan.

Låg säkerhetsmedvetenhet, hög olycksrisk

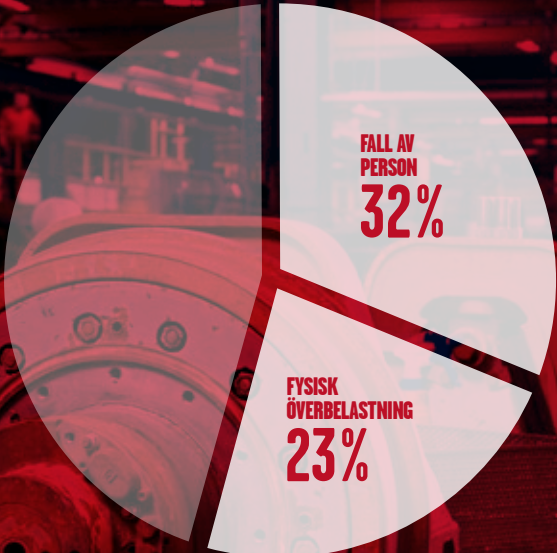
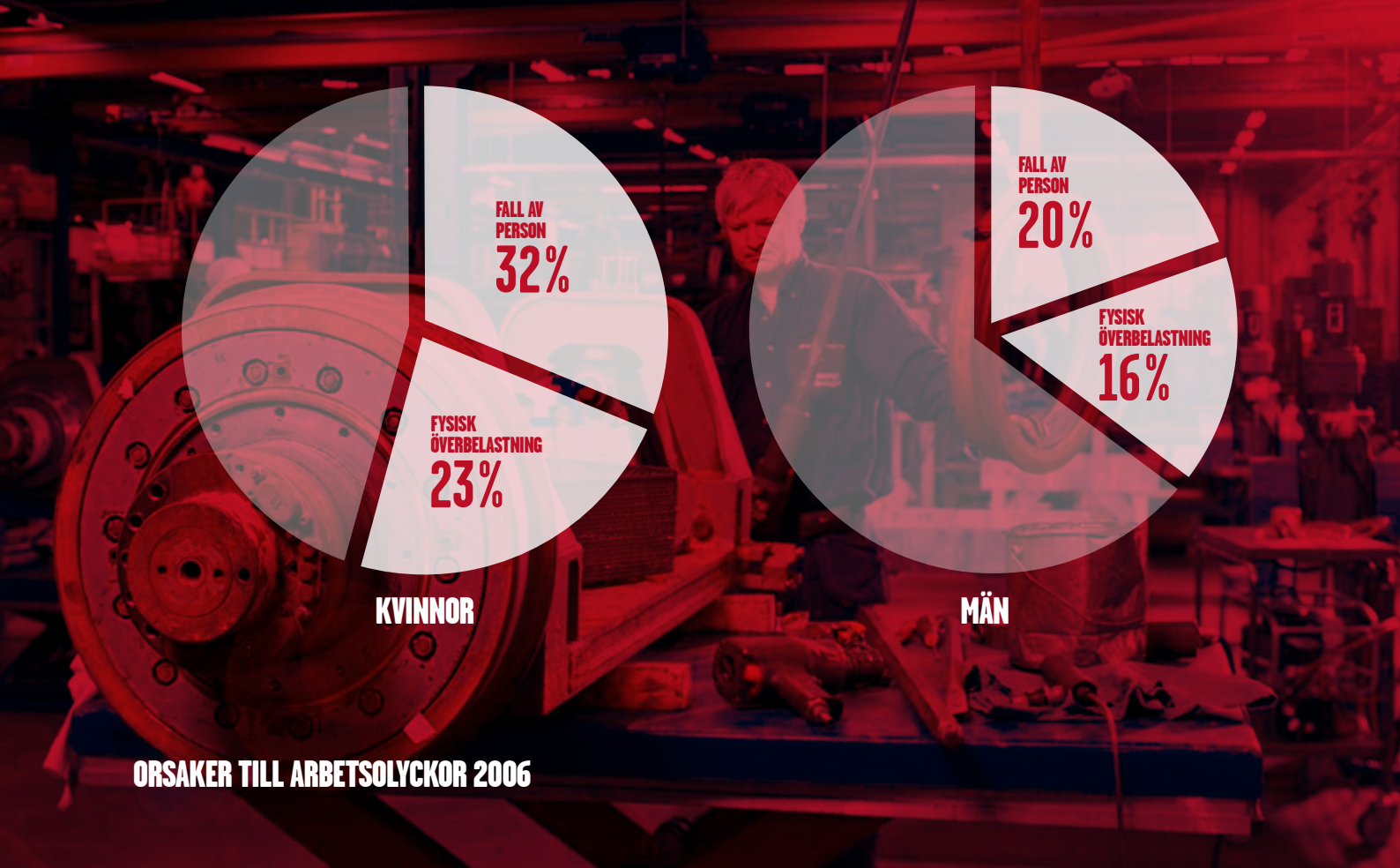
På frågan om varför olyckorna sker – och upprepas – hamnar just kunskapsbristen i topp. Det är för lite dokumentation och arbetstagare har inte fått tillräcklig

information och utbildning kring tillsyn och underhåll av redskapen. Vidare är säkerhetsmedvetandet lågt och riskbedömningen otillräcklig. Sammantaget bottnar problemet i att det systematiska arbetsmiljöarbetet inte är tillräckligt. Därför upprepas många lyftolyckor. Och om en inträffad olycka på grund av bristande information är onödig, så är två, tre eller fyra olyckor av samma orsak helt omotiverat och snudd på hänsynslöst.

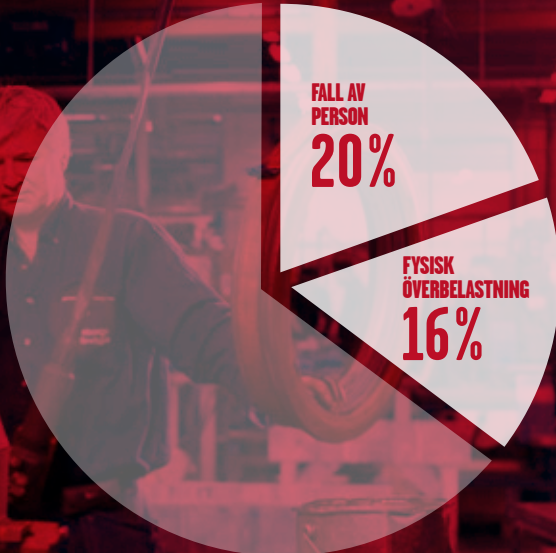
Snabba puckar utanför vardagen

För lite information och slarv med rutiner är de vanligaste orsakerna, men inte de enda. Hur ofta har man inte hört kommentaren "jag skulle bara ..." när olyckan varit framme. Det är när man tänjer på gränserna, tummar på reglerna och låter snabbt gå före säkert som det ofta inte går som man tänkt sig. Det är dock viktigt att ha i åtanke att med bättre rutiner och instruktioner skulle många "slarvolyckor" undvikas.

När allt inte är som vanligt och arbetet avviker från det normala, då lurar också ökad olycksrisk bakom hörnet. Det kan vara reparationer, en tillfällig praktikant eller större arbetsbelastning som får arbetstagarna att missa säkerheten.

KVINNOR

MÄN

ORSAKER TILL ARBETSOLYCKOR 2006

DEN ALLMÄNA LÖSNINGEN

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Ställ dig och iaktta en större byggarbetsplats eller följ med i logistiken på en större industri. På plats i händelsernas centrum känner du av tempot, tyngderna och de skrymmande vinklarna. Det är lätt insett hur lätt en lyftolycka sker. Ett faktum som vi också konstaterat med statistik från Arbetsmiljöverket och Prevents rapporter. Samtidigt kan vi redovisa att hjälpmedlen och insatserna för att minska olyckorna är många. Vad gör då Sveriges arbetsplatser för att sänka riskerna?

Följ föreskrifterna

Till att börja med finns det ett regelverk att hålla sig till. Arbetsmiljöverkets föreskrift Användning av lyftanordningar och lyftredskap (AFS 2006:6) är det viktigaste rättesnöret. Den klargör bland annat vikten av riskbedömningar vid alla lyftsituationer. Hur stabil är marken, vilket väder är det, vad har arbetstagarna kompetens att göra, vilka redskap finns att tillgå, hur ska lasten säkras, är redskapen slitna, vem kontrollerar?

FRÅGORNA FÖR DEN RISKMEDVETNA ARBETSGIVAREN OCH ARBETSTAGAREN ÄR MÅNGA, MEN ALLA BOTTNAR EGTNLIGEN I FRÅGAN OM ETT SYSTEMATISKT ARBETSMILJÖARBETE.

Finns ett systematiskt arbetsmiljöarbete på plats brukar risker och säkerhetsåtgärder prickas av punkt för punkt.

Föreskrifterna som Arbetsmiljöverket tar fram finns av en orsak. De hjälper dig att agera innan olyckan är framme. Alla risker kan inte förutses men mycket kan göras för att minska utrymmet för dem. Med rätt rutiner lär du dig också av inträffade olyckor och undviker att de sker igen.

Uppdatera dig gärna med de senaste föreskrifterna för ditt arbetsområde på Arbetsmiljöverkets hemsida, men glöm inte att de flesta regler är rätt självklara. Sunt förnuft är en bra grund att stå på.

Alla som jobbar med lyft måste ha rätt kunskap.

GIGANTS LÖSNING

Helhet och långsiktighet

Claes Litborn som är ansvarig för lyft och lastsäkring på Gigant tycker det är viktigt att vara medveten om att säkerheten styrs av lagar som arbetsgivaren måste följa, men att man samtidigt måste vara öppen för vad som fungerar i vardagen.

– Systematiskt arbetsmiljöarbete förknippas ofta med dokumentation som kan verka arbetsamt, men i praktiken innebär riskbedömning med tillhörande dokumentation helt enkelt att se hur tungt lyftet är, anpassa redskapen och provlyfta. Med en enkel bild och instruktion för att fylla i uppgifterna, har man gjort arbetet avsevärt säkrare utan någon större ansträngning, säger Claes.

Ordning och reda

Var sak på sin plats heter det som bekant, men för lyft- och lastsäkerheten är tumregeln att alla – det vill säga samtliga redskap, utan undantag – förvaras i direkt anslutning till en lyftstation. Där ska det också finnas rutiner för inspektion och kontrollinstruktioner så att inga defekta redskap hängs tillbaka. Är något fel ska det finnas en behållare av något slag att slänga de trasiga hjälpmöden i.

– En enkel rutin som i princip helt tar bort risken att någon använder defekta redskap, även om det är

stressigt på jobbet. Det som hänger på lyftstationen ska vara tillförlitligt.

Utan utbildning, inga lyft

För den som varit länge på en arbetsplats är ett lyftmoment den enklaste sak i världen. Men omsättningen på personal och inflödet av praktikanter, hyrkraft och nyanställda gör att utbildning placerar sig högst upp på säkerhetsagendan.

– ALLT ÄR SVÅRT OCH OVANT FÖRSTA GÅNGEN SÅ ARBETSINTRODUKTION OCH UTBILDNING ÄR ETT MÅSTE FÖR ARBETSPLATSER SOM VÄRNAR OM ATT UNDVIKA OLYCKOR. PÅ KÖPET BLIR ARBETSGIVARE SOM SATSAR PÅ UTBILDNING POPULÄRA OCH DRAR TILL SIG BRA PERSONAL.

Utbildningen behöver inte vara omfattande och komplicerad. Det viktiga är att den finns och att alla får den. För att lyfta ska man veta hur lyft fungerar såväl i teori som i praktik. Koppla godset rätt, bedöma vikt, förstå hur lyftvinkeln påverkar hållfastheten och behärska grunderna för att lyfta på ett säkert sätt. Korrekt utförda lyft minskar olycksrisken drastiskt.

RFID-taggar skapar ordning och underlättar dokumentation.

Inspektion och besiktning

Många blandar ihop inspektion och besiktning. Båda behövs men inspektion kan du utföra själv medan besiktningar endast får utföras av en ackrediterad organisation som är godkänd av Swedac - Statens kontrollorgan. Det är fast installerade lyftdon över 500 kg som ska besiktigas.

PÅ GRUND AV ANTALET LYFTOLYCKOR ÖKAR KRAVEN PÅ DOKUMENTATION OCH INSPEKTION. DE SPELAR STOR ROLL FÖR UPPFÖLJNING OCH UTVECKLING AV SÄKERHETEN. IDAG FINNS TEK- NISKA HJÄLPMEDEL SOM RFID FÖR ATT ENKELT JOURNALFÖRA INSPEKTIONERNA.

Inspektion kan företaget hålla i själva om de har kunskapen eller köpa in som tjänst. Inspektionen kan

då kombineras med service och påtagligt förlänga redskapens livslängd. En investering både i egendom och säkerhet. Notera att inspektionen ska journalföras enligt AFS 2006:6.

Bättre arbetsmiljö hos CG Drives & Automation

CG Drives & Automation är ett företag i Helsingborg med cirka 80 anställda. De har ett mångårigt samarbete med Gigant som tack vare ett nära samarbete i frågor som berör anpassade arbetsplatser resulterat i en produktivare arbetsmiljö.

Dennis Magnusson är Produktionschef på CG Drives & Automation och varit delaktig i utvecklingen.

– Vi har tidigare haft arbetsmoment, som har varit monotona och slitsamma. Med hjälp av Gigants lättlyftarlösning har vi nu i flera fall kommit ifrån detta. Gigant har i det här och flera andra fall haft en standardlösning vi kunnat utgå från. Sedan har de specialanpassat den efter vårt behov.

SAMMANFATTNING

Så många som 700 fall av olyckor i samband med lyft och lastning får Arbetsmiljöverket in årligen. Många beror på bristande rutiner och sker helt i onödan. Med tanke på de stora konsekvenserna en lyftolycka kan få – flera dödsfall förekommer – gäller det att öka kunskapen och minska riskerna.

I den här rapporten har vi sett att:

- Systematiskt arbetsmiljöarbete är viktigt för att förebygga olyckor.
- All personal som jobbar med lyft måste vara utbildade.
- Det måste finnas rutiner för att kontrollera redskap och journalföra inspektioner.
- En så enkel sak som en tunna för defekta redskap vid lyftstationen minimerar risken att någon av misstag använder ett bristfälligt hjälpmedel.
- Att samla allt för lyft, material och rutiner, vid en station hjälper till så att regler följs och redskap används.
- Kombinera inspektion och service för att förlänga livslängden på redskapen.

Referenser

Säkra materiallyft, Prevent (ISBN 978-91-7365-039-9)

Claes Litborn, ansvarig för lyft och lastsäkring hos Gigant

Arbetsmiljöverkets hemsida och föreskrifter